

hiszen egy ilyen kisebb tanulmányban nem is vállalkozhatott az itt fölmerült problémák végleges tisztázásához. Olyan új anyagot adott azonban a kezünkbe, amelyre tovább építhetünk és közben egy-egy fénycsóvát vetett az 1830-as évek politikai életének szövevényébe is. Munkája értékes hozzá-

járulás a Szász Károly korabeli harcok történetének megismeréséhez és egyben arra figyelmeztet, hogy az erdélyi történelem kutatásában magyarországi és hazai tudósok egymást kiegészítő munkájára van szükség.

Vita Zsigmond

D. SZEMZŐ PIROSKA : ARANY JÁNOS NAPJAI

(Budapest, Magvető, 1957. 516 l.)

Fiktív naplóval már találkoztunk az irodalomban, de ilyesmivel még nem. D. Szemző Piroška kitűnő könyve minden elődjéhez képest is úttörő. Olyan Arany-naplót ad, amelyet túlnyomórészt Arany szavaiból állít össze. A szerző a háttérben marad s csak összekötő szövegekre, hézagok kitöltésére vállalkozik. Két ízben Arany unokáját szólaltatja meg. Arany naplójának anyagát leveleiből (a kiadatlanokból is) és verseiből meríti. Épp ezért nagy misziót tölt be a nagyközönség körében, amely nem olvasná el Arany levelezését, de ebben a formában élvezettel forgatja és hiteles életrajzt nyer belőle.

Ez az eseményekben elég szegény, de belső vívódásaiban annál zsúfoltabb életrajz lenyűgöző olvasmány. Egy nagyon tiszta lélek vallomása. Minden lapja elmozdító.

Ha ideírunk néhány megjegyzést, nem akadémikuskodásból tesszük, hanem a bizonyára hamarosan szükségessé váló második kiadás számára.

1. Arany gyermekkorának rajzánál érdemes volna kiaknázni a *Toldi szerelme* VI. énekét. Általában az eposz életrajzi vonatkozásait másutt is tanácsos értékesíteni az eddiginél nagyobb mértékben: Pl. a XII. ének 105. versszakát a Margitszigetről. A kritikai kiadás azon jegyzete (Arany János *Összes Művei*. V. Bp., 1953. 551.), hogy ezt a versszakot „Összes Munkáinak Ráth-féle kiadásából is kihagyta Arany László”, nem felel meg a valóságnak. Tessék utánanézni, benne van.

2. A 62. lapon: „Nevem ma jelent meg először nyomtatásban: »Egy egyszerű beszélyke« alatt az Életképekben.” Arany ezt nem írhatja 1846-ban, mert tudjuk, hogy már 1841-ben megjelent „Népnevelési ügyben” címmel egy írása a *Társalkodóban* [lásd Lukácsy Sándor, *Csillag* X (1956) 795—798.].

3. A 134. lapon nem lett volna felesleges közölni Arany folyamodványát Kossuthhoz hivatalért, ezt a szerénységében is önrzeties írásművet [Scheiber, *Irod. Közl.* LIX (1955) 105—106.].

4. A 294. lapon az *Etelköz* című eposz szerzője nem Szilády Áron, hanem öccse: János. Arany bírálatát róla nemrégiben közzétette ifj. Szabadi Sándor [*Kiskunság* (1955) 113—114.].

A könyv olvastán újból eszünkbe jutott régi gondolatunk, hogy az Arany-levelekből ki kellene emelni a versikéket s a költemények közé illeszteni. Ott a helyük.

Befejezésül még valamit. Ez a nagyszerű könyv — tudomásunk szerint — már a 40-es évek elején készen volt. Azóta hányódott a kiadók fiókjában, vagy a lektorok kezén. Ennek történetét a szerző egyszer megírhatná saját naplója szemelvényéül. Ha ma egymásután látnak napvilágot nálunk fiktív naplók, nem szabad elfelejteni, hogy az ötlet kétségtelenül D. Szemző Piroška könyvéből származik.

Scheiber Sándor

GULYÁS PÁL: MAGYAR ÍRÓI ÁLNÉV LEXIKON

A magyarországi írók álnevei és egyéb jegyei. Bp. 1956. Akadémiai Kiadó. 706 l.

Gulyás Pál álnév-lexikonának jelentőségét aligha kell hosszasan bizonygatni az irodalomtörténetírás és a bibliográfia szakemberei előtt (sőt talán egyes más tudományágak művelőinek körében sem). Ez a vastkos kötet — szerzője több évtizedes

könyvészeti munkásságának újabb értékes eredménye — szinte felbecsülhetetlen segítséget jelent a kutatóknak, és különösképpen azoknak, akik az utolsó száz év magyar sajtójának dzsungelében próbálnak eligazodni.